

*Козут В.І.,
студентка 3 курсу Національного університету харчових технологій, м.Київ,
Салавор О.М.,
доцент кафедри біохімії та екологічного контролю
Національного університету харчових технологій, м.Київ
Шулаєва Ю.Є.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
та господарського права
Донецького національного технічного університету, м. Донецьк*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ ЕЛЕКТРОННОГО ТА ЕЛЕКТРИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ В УКРАЇНІ

В останнє десятиліття світ зіткнувся з новою екологічною проблемою — проблемою електронних відходів. Широке використання електронного та електричного обладнання дозволило не тільки підвищити якість життя людей, але й призвело до негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я людини.

Із року в рік населення планети експлуатує все більше електронних товарів, відповідно до цього зростають обсяги електронного сміття. В Україні, на відміну від розвинутих країн, проблема збирання та утилізації відходів електронного та електричного обладнання (далі по тексту – ВЕЕО) чекає свого вирішення. На сьогодні на державному рівні відсутня будь-яка система приймання ВЕЕО, проводяться лише окремі акції, і то - частіше волонтерами та громадськими організаціями. Переважна більшість населення викидає ВЕЕО у звичайні контейнери для відходів і далі — на звалища.

Електронні відходи – це будь-яке електронне та електричне обладнання, що втратило частково або повністю свої корисні властивості або морально чи фізично застаріло, та яких їх власник хоче або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. Таке визначення дає Директива 2002/96/ЄС, в українському законодавстві чітке визначення відсутнє.

Зараз на території України знаходяться у користуванні 53,6 млн мобільних засобів зв'язку, щороку імпортується 300 тис. портативних комп'ютерів, 277 млн батарейок. У перерахунку на вагу на рік це становить 4,5 тис. т батарейок та акумуляторів, які після відпрацювання є потенційно небезпечними відходами.

Електронна техніка може містити до 1000 різних компонентів, у тому числі токсичних, що негативно впливають на довкілля та здоров'я людей. Через харчовий ланцюг токсичні речовини потрапляють в організм людини, викликаючи тяжкі отруєння і навіть генетичні зміни. За даними дослідження Шулаєвої Ю.Є., щорічно в Україні утворюється понад 200 тис. т таких відходів і спостерігається тенденція до зростання.

Гострота проблеми накопичення електронних відходів в Україні посилюється не тільки швидким зростанням їх кількості, але й відсутністю налагодженої системи збору, сортування та переробки.

В країнах ЄС процес переробки ВЕЕО складається з трьох етапів: 1) збір; 2) сортування та попередня обробка (демонтаж, механічна обробка); 3) кінцева обробка (очищення та утилізація). Основною причиною, через яку в Україні ВЕЕО накопичуються на звалищах, є відсутність законодавчої бази, яка б регулювала всі 3 етапи. Наприкінці 2012 р. Мінприроди затвердило план адаптації екологічного законодавства України до Директиви 2008/98/ЄС про відходи (включаючи й електронні відходи).

Так, на період до 2020 року затверджено Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки, у п. 119 якого передбачається розроблення і впровадження систем збирання та утилізації ВЕЕО. На сьогоднішній день такі системи відсутні.

Висновок. В Україні, на відміну від країн ЄС, не існує визначення переліку видів товарів і продукції, що належать до ВЕЕО, відсутній статистичний облік обсягів їх утворення та переробки, а також законодавча база щодо регулювання процесу поводження з ними. Недостатність потужностей з переробки ВЕЕО, відсутність схем їх збирання призводять до надходження їх на звалища з усіма негативними наслідками для довкілля. Ситуація потребує системного підходу та скорішого вирішення.

Першим та найважливішим кроком повинна стати розробка та впровадження законодавства щодо поводження з ВЕЕО. За основу доцільно взяти Директиву WEEE 2002/96/ЄС (про ВЕЕО) та Директиву RoHS, що обмежує вміст шкідливих речовин у електричному та електронному обладнанні.